

C

RM RA1 A139

శ్రీః

శ్రీ బెల్లంకొండ రామరాయకవి విరచితమ్

శ్రీరమావల్లభరాయశతకమ్

ఓజ-తి త ఉ వు

మేళచెర్వు వేజ్కుట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి



ప్రకాశకులు

సాధన గ్రంథ మండలి, తెనాలి

సర్వస్వామ్యములు

వెల రూ. 15-00

.....

CT

శ్రీః

శ్రీ బెల్లంకొండ రామరాయకవి విరచితమ్

శ్రీరమావల్లభరాయశతకమ్

ః-తి త ఉ వు

మేళచెర్వు వేజ్కుట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి



ప్రకాశకులు

సాధన గ్రంథ మండలి, తెనాలి

సర్వస్వామ్యములు

వెల రూ. 15-00

శ్రీ:

శ్రీ బెల్లంకొండ రామరాయకవి విరచితమ్

శ్రీ రమావల్లభరాయ శతకమ్

శీ-తి త ఉ వు

మేళ్ళచెర్వు వేజ్కుట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

ప్రథమముద్రణ:-27.12.2003 - స్వభాను - శ్రీ రామరాయకవి జయంతి

ప్రతులు : 1000

పేజీలు : 32

వెల రూ. : 15-00

© 1. సాధన గ్రంథ మండలి - తెనాలి - 522 201.

DTP by

VIKRAM GRAPHICS

Opp. M.R.O. Office

CHIRALA - 523 155

Ph.: 08594 - 237658

Printed at

కమల ఆర్ట్స్ ప్రింటర్స్

చినరావూరు పార్కువద్ద,

తెనాలి. ఫోన్స్: 202972, 355572

తితడివు

శ్రీ హయగ్రీవస్వామి స్వప్నమున విప్రరూపమున సాక్షాత్కరించి, మంత్రమును తదుపరి సకల విద్యలను అనుగ్రహించినది ఏ మహా పురుషునకో, అట్టి మహా విద్యత్కవి లేఖిని నుండి జాలువాటిన గ్రంథ సింధువులలో ఈ 'రమావల్లభరాయ శతకము' ఒకటి.

“అతివీర్యవతీవ భేషజే - బహూరల్పీయసి దృశ్యతే గుణః” అన్నట్లు లఘు గాత్రమయిన ఈ శతకమునందు విషయము మహా మాత్రలోనే కలదు.

ప్రక్రియ:- ఈ శతక ప్రక్రియ ప్రధానముగా తెలుగు వారిది. తెలుగుశతక లక్షణములను పుణికి పుచ్చికొన్న యీ “సంస్కృత శతకము” సంస్కృత భాషకు ఒక తెలుగు తల్లి యిచ్చిన “బహుమతి” అనవచ్చును.

అభిజనము:- రామారావుగారు గుంటూరు జిల్లా నర్సరావుపేట ప్రక్కనగల పమిడిపాడు గ్రామములో నివసించెడివారు. ఆయన విద్యాభ్యాసము సారస్వతకృషి - అంతయు ఇంచుమించుగా పమిడిపాడులోనే జరిగినది. ఆ గ్రామమున 'రమావల్లభరాజస్వామి' ఆలయము కలదు. ఈ స్వామి వీరికి ఇలవేల్పు. దేవాలయ తులసీ వనమునందే కవిగారి సంధ్యావందనాదికము జరుగుచుండెడిదట. వైకుంఠమున నిత్యసూరులున్నట్లు, శ్రీ రామారాయ కవిగారున్న గ్రామమందలి రమావల్లభరాజస్వామివారికి “సూరి” గా ఉండిరి. అందువలననేమో శతకము చివటి పద్యమున శ్రీవారే, “ప్రపన్నం సదా రక్షతాద్రామసూరిమ్” అని ముగించిరి. “సూరి” అను పరిభాష ప్రధానముగా శ్రీ వైష్ణవులుపయోగించెడిది. శ్రీ రామారావుగారు భూతపూర్వవైష్ణవులగుట వలన వారి మనస్సులో ఈ భావముండియుండును.

ప్రత్యేకత:- ఈ గ్రంథమునందు తమ సంసారబాధలు వెళ్ళబోసికొన లేదు. సంఘునింద లేదు. మాయా ప్రాభవముగానే సంఘస్థితిని అల్పముగా వర్ణించి మాయనుండి విముక్తి నిచ్చి యుద్ధరింపుమని కోరిరి. ఈ శతకమునందు ఈ విద్యత్కవి కొన్ని విలక్షణ లక్షణములను ప్రదర్శించెను. వానిని యిచ్చట ప్రస్తావింపనిచో వ్యర్థత ఏర్పడును. యివి అవి 'జన్మాద్యస్య యతః' అను

బ్రహ్మసూత్ర ప్రథమ సూత్ర తాత్పర్యముతో భాగవత గజేంద్ర ప్రార్థనా ఘట్టముతో సమానముగా ప్రారంభమయిన ఈ శతకములో దైవస్తుతి, మాయావర్ణన, దశావతార వర్ణన, విశేషావతార వర్ణన, విష్ణు వైభవ వర్ణన, భగవత్కీర్తి, భగవత్కాంతి వర్ణనలు, కిరీటాది పాదాంతస్తుతి, ఆయుధ స్తుతి చేసి చివరకు ఆలయము నందలి “మకర తోరణ” వర్ణన - ఈ విధముగా 99 శ్లోకములు పూర్తిచేసి చివటి ‘3’ శ్లోకములలో శరణాగతి ప్రపత్తి చేసిరి.

ఇందలి విలక్షణతలు:-

1) దశావతార వర్ణన వరాహావతారముతో మొదలు పెట్టబడినది. తరువాత కమర మీనావతారముల స్తుతి జరిగినది. ఈ క్రమోల్లంఘనకు కారణములు ‘బహుశః’ ఇలా అయి యుండవచ్చును. అ) వరాహము అనగా ‘పంది’ అని అందఱకు తెలిసిన అర్థము. కాని ‘మంచిరోజు’ అని రెండవ అర్థము ఉన్నది. ఈ అర్థము మనస్సునందుంచికొని రామారావుగారు ‘భూమి’ ని ఉద్ధరించి వెలుగులోనికి తెచ్చి ‘మంచిరోజు’ తెచ్చిన అవతారమును స్తుతించినారు. ఆ) భూమియందు పుట్టిన జనులకు భూమిని ఉద్ధరించిన అవతారము ఉద్ధారక మను అభిప్రాయము కావచ్చును. ఇ) ‘హూం’ బీజము వరాహబీజము. అది ఉద్ధారణ క్రియకు మంత్రములలో ఉపయోగింతురు. ఆ విధముగా తద్బీజా ధిష్ఠాత అయిన ‘వరాహస్వామి’ స్తుతిని చేసి యుండెను. ఈ) తిరుపతిలో వేంకటేశ దర్శనాత్ పూర్వము “వరాహస్వామి” దర్శనము సాంప్రదాయకము. ఆ అభిప్రాయముతో గూడా ‘వరాహస్తుతి’ ప్రథమ కర్తవ్యమని తలచి యుండును. ఉ) ఈ కవీంద్రుడు యోగీంద్రుడు. మూలాధారము ప్రథమ చక్రమని యోగసాంప్రదాయము. అది భూచక్రము. అట్టి భూమినుంచి ప్రాణశక్తిని ఊర్ధ్వచక్రములకు ప్రయాణింపచేయుటకు ‘హూం’ బీజరూపమైన వరాహశక్తి అవసరము. కనుక కవి వరాహస్తుతిని మొదటగా చేసియుండును. ఊ) మత్స్య కూర్మ వరాహములు సతీ రహితములు. ‘భూ’ సమేతమయిన వరాహ స్వరూపము పరిపూర్ణమని భావించి వరాహవర్ణన ముందుగా చేసియుండును.

2) వామనావతారము (టూ-ఇన్-వన్) ప్రథమమున వామనుడుగా

పుట్టుట, తరువాత బలిచక్రవర్తి ముందట త్రివిక్రముడుగా ఎదుగుట - రెండు - రెండవతారములు. ఈ సత్యమును సూచించుచు రామకవి వామనావతార వర్ణనకు '2' శ్లోకములు కేటాయించెను.

3) ఎవరూ చేయని విధముగా హయగ్రీవ, నారాయణ, శేషశయన, లక్ష్మీనారాయణ వర్ణనలతోబాటు "హిరణ్యగర్భ వైశ్వానర, విరాట్పురుషుల" స్తుతియు చేయబడెను. ఈ వర్ణన నాకు తెలిసినంతవఱకు ఎవరును చేసినది కాదు. కవి 'అద్వైతయోగి' అయినందు వలన, గొప్ప శాస్త్రవిమర్శకుడు అయినందువలన ఈ వర్ణనలపై కోరిక కలిగియుండెను.

4) దేవతావర్ణనలో సంప్రదాయము ప్రకారము పాదాది కేశాంత వర్ణన చేసెదరు. కాని శ్రీరామారావుగారు కిరీటాది పాదాంత వర్ణన చేసినారు. కారణము అవగతమగుట లేదు. బహుశః, అ) అంతకుముందు చాలాసార్లు 'పాద'వర్ణన కలదు కనుక పాదాది వర్ణన చేసినట్లే. ఆ) ఈ వర్ణన చివఱన శరణాగతి కలదు. కనుక పాదములు చివఱలో వచ్చునట్లు ఈ వర్ణన చేసియుండవచ్చును. ఇ) మఱియు, ఆలయ విగ్రహ వర్ణనతో ప్రారంభమయిన ఈ శతకము మకర తోరణ వర్ణనద్వారా ఆలయ విగ్రహ శరణాగతితో ముగిసినది. అనగా 'అర్చావతార' వర్ణన చేసినట్లు. వైష్ణవ పరిభాషలో దేవ విగ్రహములు కేవల శిలలు కావు. అవి భగవంతుని అవతారములే. వాని పేరు అర్చావతారములు.

అర్చావతారములను మనము కేశాది పాదాంతముగానే చూచెదము. కనుక మన దర్శన క్రమములో కవిగారు తన సువర్ణ బిందువులతో "రమావల్లభరాజస్వామి"కి పట్టాభిషేకము చేసినట్లుగా ఈ "స్తుతి" వ్రాసి యుందురు.

శైలి శిల్పములు:- చక్కని చమత్కారములు చిక్కని అలంకారములు కలగలిసిన యీ 'శైలి' అతి మనోహరముగా ఉండును.

త్వం నాథ శ్రుతిశేఖరే స్ఫుటతమం నీలోత్పలం చాద్భుతం
కృష్ణో హంసవరో విభాసి భగవన్ సన్మానసాభ్యంతరే

గోపస్త్రీ చరణామ్బుజాత నికరే భాసి స్మ సద్భుచ్చుర
స్తం త్వాం సర్వసమం పురాణపురుషం వందే రమావల్లభమ్॥ 44

అందు '44' వ పద్యమున రూపకాలంకారము యొక్క సహాయముతో ఉల్లేఖాలంకారము చక్కగా నిర్వహింపబడినది. దాని ప్రకారము కృష్ణుడు ఉపనిషత్తుల తలలో నల్లకలువ, మునిమనస్సులలో తిరిగే నల్లహంస, గోపికా పాద కమలములవద్ద తారాదే తుమ్మెద అట. అట్లే '60' వ పద్యములో, తద్గుణాలంకార సహాయముతో రూపకాలంకారము సాధింపబడిన తీటు హృదయంగమముగా నున్నది.

త్వత్కాన్త్యా భ్రమరో నభో మధుస్పృషత్పాగశ్చ తారాగణో
హంస శ్శీతలదీధితి స్తవ యశోలక్ష్మీముఖం చన్ద్రభమ్।
సాక్షాత్సేయ మహో రమా విలసతి స్వేనైవ రూపేణ చ
త్వాం తత్తాదృశ నప్రతర్క్యసుషమం వందే రమావల్లభమ్॥ 60

'నీ కాంతివలన ఆకాశము తుమ్మెద, తారలు తేనె చుక్కలు, సూర్యుడు=చంద్రుడు, (అనగా చల్లదనము, నల్లదనము తగులుట వలన) లక్ష్మీ స్వస్వరూపముతోను విరాజిల్లు చున్నవి. మఱియు, వ్యధికరణ రూపకాలంకారము ద్వారా, సావయవ రూపకాలంకారము ధ్వనించు 53 వ పద్యమును పరికింపవలసియున్నది.

త్వత్కీర్తిర్నభసా హరే తిలకితా తామిప్రతః కైశ్చితా
జ్యోత్స్నాభిశ్చ దుకూలితా రవిరుచా హా కుజ్జుమాలేపితా।
క్షీరోదేన తటాకితా నుభగయా సీమన్తితా గజ్గయా
పూష్ణా కన్దుకితాఽబ్జితాఽమృతరుచా వందే రమావల్లభమ్॥ 53

భగవత్కీర్తి ప్రపంచమంతట వ్యాపించినది. దానికి ఆకాశముచేత తిలకము, అంధకారము వలన కేశపాశము, చంద్రకల వలన పట్టువస్త్రము, ఉషోరుణకాంతివలన కుంకుమలేపము, పాలసంద్రమువలన క్రీడాసరోవరము, గంగ వలన సీమంతము, సూర్యుని వలన 'కందుకము' చంద్రునివలన విలాస కమలము ఏర్పడినవి అని భావము. ఇందులో భగవత్కీర్తి ఒక సర్వాంగ సుందరి అయిన 'కాంతామణి' గా ధ్వనించినది కనుక సావయవ

రూపకాలంకారధ్వని. ఆకాశము మొ॥నవి తిలకములుగా ఆరోపింప బడుట వలన వాచ్యముగా వ్యధికరణరూపకాలంకారము, ధ్వనికి కారణమయినది. ఈ శ్లోకమునకు “చిత్ర మీమాంస” లో అప్పయ్య దీక్షితులవారుదహరించిన “తారానాయక...” అను శ్లోకములోని “నద్యాశేఖరిణే దృశాతిలకినే” అను తృతీయ పాదము స్ఫూర్తిదాయకము కావచ్చును. అట్లే భగవంతుడు వేదాంత వేద్యుడను విషయమును కర్ణవర్ణనలో “శ్రుతి” శబ్దము ద్వారా సాధించిన తీరు మనోహరముగ నున్నది. “ప్రభూ! నీవు ఆద్యుడవని నీ శ్రుతి (చెవి) వలన తెలియుచున్నది. శ్రుతి (చెవి) చివరి జ్యోతిర్మయమయిన నీ కిరీటము కలదు. నీ దర్శనము (కన్ను) శ్రుతికి (చెవి) అవతలదాకా సాగినది. మా బుద్ధులు శ్రుతి (చెవి) యందే ఆగిపోయినవి” అని దీని అర్థము. ఇందులో శ్రుతి అనగా చెవి, వేదము అను రెండర్థములు కలవు. దీనివలన భగవంతుడు వేదమునకు అతీతుడనియు, వేదాంత వేద్యుడనియు, ఆయన దర్శనము వేదాంతములయందేననియు, మా దృష్టి వేద విహిత కర్మలయందే నిమగ్న మయినదనియు వ్యంగ్యము. మఱియు, భగవంతుని ‘శ్రవణములు’ మన దృష్టిని కట్టిపడవేయునంత సౌందర్యము కలవనియు ధ్వని. ‘శ్రుతి’ అనగా భగవంతుని గూర్చి శ్రవణము చేయుట. మనుష్యుల మనస్సులు భగవంతుని గూర్చి వినుటయందే తలమునకలయియున్నవి. చూచుట / దర్శనము ఎప్పటికో అను భక్తికి అంగమయిన ‘జైత్సుక్య’ భావధ్వని కలదు. ఈ అర్థ గాంభీర్యము మాత్రమే కాక శబ్ద సౌష్ఠ్యమున్ను ఈ శతకమున తక్కువ లేదు. “హిందత్కుండల...” అను ‘80’ వ పద్యమున బిందుపూర్వక డకారా వృత్తి వలన అనుప్రాస సౌందర్యము అక్షరరమ్యత కొలువుదీతినవి.

హిందత్కుండల ఘృష్టిమణ్డల కనద్గణ్డద్వయీమణ్డలం

స్మారేన్దీవరచాపదణ్డవిలసద్రుచ్చగుమ్మితాబ్జామ్బకమ్।

రమ్యాఖణ్డలరత్నదణ్డసునసం సద్భిమ్బబిమ్బాధరం

బిభ్రాణం ముఖచన్ద్ర ముత్పిత మహం వన్దే రమావల్లభమ్॥ 80

ఉపనిషదర్థములు:- ఈ శతకమునందు భక్తి వేదాంతములు చెట్టపట్టాలు వేసికొని సాగినవి. ప్రథమశ్లోకము నుంచియే యీ విహరము కనబడుచున్నది.

1) స ఈశో యద్వశే మాయా సజీవో యస్తయార్దితః

- 2) మాయాంతు ప్రకృతిం విద్యాత్ మాయినంతు మహేశ్వరమ్
- 3) ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం హృద్దేఽశేర్జున తిష్ఠతి
- 4) ఔపస్థ జైహ్వాం బహుమన్యమానః కథం ను ముచ్యేత దురంతమోహాత్,
అను విషయములు 'మాయా' వర్ణనలో సారాంశములుగా తేలినవి. అట్లే,
- 5) య ఆత్మని తిష్ఠన్ యో విజ్ఞానే తిష్ఠన్ యోఽపు తిష్ఠన్ య ఆదిత్యే తిష్ఠన్
- 6) స యశ్చాయం పురుషే యశ్చ సావాదిత్యే స ఏకః తత్త్వమసి
- 7) హిరణ్య గర్భస్సమవర్త తాగ్రే భూతస్య జాతః పతిరేక ఆసీత్
- 8) స ఈశోంతరాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః, హిరణ్యశ్మశ్రుః హిరణ్యకేశః
- 9) విష్ణోస్తు త్రీణి రూపాణి పురుషాభ్యాన్యథో విదుః
ప్రథమం మహతః సృష్టిః ద్వితీయం త్వండసంస్థితం,
తృతీయం సర్వభూతస్థం తాని జ్ఞాత్వా విముచ్యతే
- 10) అప ఏవససర్జాదౌ తాసువీర్యమపాస్యజత్
తదండమభవ ద్దైమం సహస్రాంశుసమప్రభమ్

ఇత్యాది భావజాలమంతయు హిరణ్యగర్భాది విశేషావతార వర్ణనలకు మూల స్తంభములుగా కన్పట్టుచున్నవి.

సాదృశ్యము:- అత్యంత మేధావుల, బుద్ధుల మధ్య భావనల మధ్య పోలిక, మైత్రి యుండును. 'సంవాదిన్యోహి మేధావినాం బుద్ధయః' అని ఆర్యోక్తి. ఆ విధముగా ఈ శతకమున కొన్ని అనుసరణలు కన్పట్టుచున్నవి. వానిలో కొన్నింటిని చూడవలసినదిగా మనవి. 35వ పద్యములో 'లక్ష్మీదేవి క్షీర సముద్రమున పుట్టిన సందర్భమున విష్ణుదేవుని వరించుటకు కారణము 'బ్రహ్మాదులయందు దోషములను కనుగొనుట' అని కవి ఉత్పేక్షించినాడు.

లక్ష్మీం సాధు పయోధసో మథనతో జాతాం తటిద్వల్లరీం
బ్రహ్మాదిష్వపి దోషదర్శనవశా త్వం వృణ్వతిశ చ స్వయమ్।
సజ్జహ్లాన్ననుయాత సన్మునివృతః పత్రీశ్వరారోహణ
స్పద్వార్యోయ ఇహాగమ ధ్ధరినుతో వందే రమావల్లభమ్॥

కాని ఆదోషములను చెప్పలేదు. యీ దోషములను చమత్కారముగా చెప్పిన శ్లోకము 'ధ్వన్యాలోకము' లో కలదు.

'వత్సే మా గా విషాదం శ్వసనమురుజవం సంత్యజోర్హ ప్రవృత్తం
కంపః కోవా గురుస్తే భవతు బలభిదా జృంభితేనాత్రయా హి
ప్రత్యాఖ్యానం సురాణామితి భయ శమనచ్ఛద్మనా కారయిత్వా
యస్మై లక్ష్మీ మదాద్వః స దహతు దురితం మంథమూఢాం పయోధిః
ఈ శ్లోకము కవిగారి దృష్టిలోకి తప్పక వచ్చియుండును.

అట్లే వరదరాజస్తవమునందలి ఈ క్రింది పద్య భావము పూర్తిగా 95వ పద్యములో నఖి వర్ణనలో స్థానము సంపాదించినది.

నాథ త్వదంఘ్రినఖధావన తోయలగ్నః
తత్కాంతి లేశకణికాః జలధిం ప్రవిష్టాః
తా ఏవ తస్య మథనేన ఘనీభవంత్యో
నూనం సముద్ర నవనీతపదం ప్రపన్నాః॥

దేవేంద్రాదికిరీటకోటినికషప్రోద్వష్టతత్త్వం నఖ
క్షోదస్తే పదపద్మసేచనపయోలీన స్సముద్రం గతః॥
తత్రామౌనిధిమన్థనేన మథితో మన్థాద్రిణా దైవతై
ర్జజ్జేఽబ్జే ర్నవనీత మజ్గ నిబిడం వస్తే రమావల్లభమ్॥

95

అప్పయ్యదీక్షితుల వారు రచించిన వరదరాజ స్తవమునందలి యీ శ్లోకము వారే రచించిన 'కువలయానందమున ఉదాహరింపబడినది.

ఈ 'నఖధావనము' నకు బదులుగా రామకవీంద్రులు 'దేవేంద్రాది కిరీటకోటినికష' మున పెట్టినారు. దీనివలన భగవంతుని వైభవము మఱింత వ్యక్తమయినది. ఇట్లు అనుకరించుట అప్పయ్య దీక్షితులపై గౌరవమే. 'అనుకరణ గొప్ప ప్రశంస' కదా! దీనివలన కవీంద్రుని పాండిత్య విస్తృతి పరితలకు అర్థమగును. లోకశాస్త్ర కావ్యపరీక్షణ రూపమయిన ప్రతిభా సాధనమునకు ఇట్టివి నిదర్శనములు.

ఉపసంహారము:- ఇంతటి విద్వత్కవిని ఈశతకమును పరిష్కరించి,

విమర్శించి పరిచయముచేయు భాగ్యము నాకు, పఠించి తరించు అదృష్టము
పాఠకులకు కలిగించిన శ్రీ రావి మోహనరావుగారికి, సాధన గ్రంథ మండలి
వారికి కృతజ్ఞతలు చెప్పికొనుచు,

తమ

మేళ్ళచెర్వు వేజ్కుట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి,
శ్రీ గోరంట్ల వేజ్కున్న ఓరియంటల్ కళాశాల
తిమ్మసముద్రం

శ్రీ:

శ్రీహయగ్రీవాయ నమః

శ్రీమద్రమావల్లభరాయశతకమ్

శ్రీ బెల్లంకొండ రామరాయ కవి
(1875-1914)

1. జన్మస్థానలయా భవంతి జగతో యస్మాద్య ఏవాఖిలం
యస్మాత్కించన నాన్యదస్తి పురుషో వేదాంత వేద్యశ్చ యః॥
ద్రష్టవ్యశ్చ య ఏవ సంస్కృతితమో విధ్వంసనార్థం నృణాం
శ్రీమంతం త మహం సువర్ణపురశం¹ వందే రమావల్లభమ్॥
2. లీనాన్ స్వప్రకృతౌ ప్రదాయ చ తనూ రేతా స్సముజ్జీవయన్
నిశ్వాసేన గృణన్ స్వవృత్త మనఘం జ్ఞానఞ్చ తేభ్యో దిశన్॥
స్వేనాంతర్యమితై స్సృదత్తకరణై శ్శిష్యైశ్చ తైః పూజిత
స్తేషాం స్వం వితరన్ పదం జయతి యో వందే రమావల్లభమ్॥
3. సృష్ట్యా దుష్టతతిం తయా జగదిదం వ్యామర్దయం స్తత్కృతే
సృష్ట్యాఽఽత్మాన మనేకథా జగదవంస్తత్సావతారేక్షణాత్॥
పూతాంస్తాన్ దృఢభక్తికా నిజపదే సంస్థాపయన్ స్వే పదే
యో మూర్తః కరుణారసో విజయతే వందే రమావల్లభమ్॥
4. యో నిర్వాజకృపామయోఽపి భగవానాశ్రిత్య కర్మోపధిం
రక్షన్ స్వీయజనం జయత్యతితరాం నిష్పక్షపాతక్రమః॥
జ్ఞే కర్మఫలద్వయం ప్రకృతితోఽనాదేర్యతోఽనాది మ
దృక్త్వా తద్దళయన్నిజానవతి యో వందే రమావల్లభమ్॥
5. సర్వాన్తర్నిలయేన యేన విభునా దత్తాన్ పుమర్థాన్ జనా
వాణీనాయక పార్వతీపతిశచీనాథ స్వధావల్లభైః॥

- దేవైరిత్యపి మన్వతే న చ విదుర్యం సర్వదేవం పరం
తం సర్వేశ్వర మప్రతర్క్య విభవం వందే రమావల్లభమ్॥
6. యస్సాక్షాత్కలితః స్వమేవ దిశతే పారమృరీతః పరం
కామాదీన్నిఖిలాశ్చ శక్తయ ఇమా యస్యైవ మాయాత్మికాః॥
మాయా యస్య పురస్థితే న లసతి క్షీణప్రభావా భవం-
తం సర్వక్షమసర్వశక్తి కలితం వందే రమావల్లభమ్॥
7. వ్యాప్యాన్తర్బహిరాస్థితం న చ విదుర్యమ్మాయయా మోహితాః
నాస్త్వత్రేతి చ నాస్త్వపీతి చ పరం కేచిద్వదన్తి భ్రమాత్॥
తామ్నాయా మృమదాయినీం మయి విభో మాపాతయా స్యచ్యుత
స్త్వాం భూమన్ పరమేశ్వరం భవహరం వందే రమావల్లభమ్॥
8. “బ్రహ్మహం” గిరమీరయన్తి మనసా వాఞ్చన్తి నారీమయే
బ్రహ్మహజ్జుతిభావపూర్ణ మనస స్సాధూన్ క్షిపన్తి స్ఫుటమ్॥
బ్రహ్మహజ్జుతిగాధయాఽపి భగవన్ యన్మాయయా మోహితః
బ్రహ్మహజ్జుతి కారణం క్షపయ తాం వందే రమావల్లభమ్॥
9. నో దేవో న యమో న కర్మ న ఫలం నో పుణ్యపాపే తథా
ప్రత్యక్షాన్నపరం ప్రమాణమితి హి బ్రూతే జనో మూఢధీః॥
అన్యగ్రామవసత్వలోకకుశలం వార్తాఽఽదినా య న్నయం
యన్మాయావిభవాదపి క్షపయ తాం వందే రమావల్లభమ్॥
10. కిం దానేన కిమిజ్యయా కిము గుణైర్భోగేన కిం కిం ధియా
కిం కీర్త్యా కిము తేజసా కిము సుతైర్మాత్రా చ కిం కిం గృహైః॥
కిం దేవైః కిము రాజభిః కిము భటై రేవం యతోఽర్థం జనో
రక్షాభూత ఇవావతి క్షపయ తాం వందే రమావల్లభమ్॥
11. దేహప్రాణగణేన్ద్రియాశయమతిష్ఠాత్మభ్రమం నాత్మసు
ప్రాప్యాయం విషదం ప్రయాత్యభినయన్ యస్యైవ మాయావశాత్
స్థూలోఽహం క్షుధితోఽహం మస్మి బధిరో దుఃఖీ సుఖీ చాహమి
త్యేతస్యాః క్షపణాయ తం పర మహం వందే రమావల్లభమ్॥

12. కర్తాఽహమ్మమ కర్మచేద మమలం దాతా ఫలం శాశ్వతం
మత్వేత్వేష సుఖాయ దుఃఖహతయే కర్మాణి ధత్తే జడః॥
తత్తత్కర్మఫలోపభోగకృతయే జన్మాదికాం సంస్కృతిం
ప్రాప్నోతి ప్రకృతేర్వశాత్తవ విభోవన్తే రమావల్లభమ్॥
13. శూన్యం సర్వమిదం పురా స్వజనిత'శ్చాన్తే యతశ్చాన్తరే
శూన్యం చేతి గృణన్నదంశ్చ విలపన్ గర్జన్ శపన్మాధధీః॥
నిత్యం చాపి నిమిత్తజం పరిహరన్ కర్మాఖిలం మైధున
ప్రప్తం చాపి యతః కరోతి ఖరవ ద్వన్తే రమావల్లభమ్॥
14. త్వన్మాయాం న విదు స్తరన్తి న చ వా బ్రహ్మాదయోఽపి స్వతో
బ్రహ్మోపత్య మగా చ్చివో గురు మహాన్ కౌటుమ్బికా ద్రౌహిణాః१
వాచాం నాపి చ గోచర స్తవ విభో మాయాప్రభావః పరం
త్వా మాతృప్రవిలీన మాయ మమలం వన్తే రమావల్లభమ్॥
15. రోమాన్దా ప్రళయాబ్ధ య స్తవ విభో దంష్ట్రాగ్రకోట్యాం క్షమా
కుక్షౌ చాప్యఖిలాణ్డకోటికమలోద్భూతాణ్డకాణ్డా బభుః॥
వాలాగ్రాయతరోమసశ్చలన సజ్జీప్తాఖిలాబ్ధోత్కరో
యో వారాహవపుర్ధర స్త మముకం వన్తే రమావల్లభమ్॥
16. పృష్ఠే యస్య కులక్షమాధరవరో నేత్రాన్తరే సాగరో
గర్భే సర్వమిదం జగజ్జయతి వా యో వా జయత్యమ్బుధౌ॥
దేవా అప్యసురాస్త్వయా సహ హరే తే పృష్ఠకణ్డాయనే
నోశేకుః కమలాకృతే స్త మముకం వన్తే రమావల్లభమ్॥
17. యో మాయాప్రలయే క్షమాం చరికరన్ పృష్ఠే చ పత్రేఽమ్బుధిం
గర్భే సర్వజగచ్ఛృతీశ్చ వదనే రక్షోహృతా ద్రౌహిణీః॥
వ్యద్యోతిష్ట మనోవచోఽవిషయకో మత్స్యాకృతి ర్భో విభో
తం త్వాం సర్వ విచిత్రశక్తి మతులం వన్తే రమావల్లభమ్॥

1 - జన్మతః

2 - బ్రహ్మకు సంబంధించినవారు

18. యస్య స్కన్ధనటాగ్రరోమసు విభో లిల్యే తదూర్వం జగ
న్మాభౌ చాంతర మజ్జీకంజవిలసద్రేఖాస్వధ స్పంస్థితమ్।
అక్షిణో జఠరే జగ న్నఖమణౌ రక్షఃప్రవక్షః ప్రభో
తం త్వాం మానుషసింహ మద్భుతనిధిం వందే రమావల్లభమ్॥
19. వక్త్రే 'దేహి' వచోఽజ్జలిశ్చ కరయోః కౌపీనమాహో కటా
ఫాలే దైన్యరసోర్హవారి చరణే చిత్తామ్బుజే సప్రమమః।
యస్యాసీ దృలిరాజమణ్డలమణే ర్యాచ్ఛాక్షణే సక్షణం
తం త్వాం వామనమూర్తి మూర్తిహరణం వందే రమావల్లభమ్॥
20. ఏకేనైవ పదోర్వలోక మపరేణాక్రమ్య చాధోజగ
త్తార్తీయీక మథ క్వవాను కలయేయేతీరయన్నుద్రవమ్।
అజ్గే సర్వజగన్తి పాదకమలే గజ్గాఢునీం ధారయన్
యో దేవో వ్యలసత్త్రివిక్రమమముం వందే రమావల్లభమ్॥
21. లిల్యు ర్యస్య తథావిధస్య పరశో ర్ధారాసు భూమీభృతో
యత్కృత్తక్షితి భృద్గళక్షరదస్సక్పూరే నిమగ్నా మహీ।
అబ్ధి ర్యేన ఘటీకృతో వసుమతీదానే నిధానం ధృతే
స్తత్త్వాం భార్గవరామ రూపిణ మహం వందే రమావల్లభమ్॥
22. యస్యాజ్ఞావశతోఽవహ జ్వలనిధి ర్భూమీధరాణాం తతిం
భూజాటా¹ అసురాటవీం ఖరనఖై ర్నిశ్చేషతో ఽదారయన్।
బ్రహ్మాస్త్రం సమభూత్పణం వసుమతీ జగ్రాహ మూర్తా సుతాం
తం త్వాం దాశరథాకృతిం శుభకృతిం వందే రమావల్లభమ్॥
23. యచ్ఛౌర్యం కిల చోరయత్యఘతతిం స్వీయస్య చాపి స్మృతం
య శ్చుష్కచ్ఛద² మాధితాధ³ ఋషిభీ రేమే చ గోపీమయైః।
యస్మా జ్ఞన్మ దధౌ సుమేషు రనఘం లోకత్రయీమోహన
స్తం త్వాం కృష్ణశరీరధారిణ మహం వందే రమావల్లభమ్॥

1 - కోతులు

2 - పెట్టికొనెను

3 - నెమలి ఈక

24. యస్యాగ్రేణ హలస్య హోస్తి నపురం గజ్జాముఖం చుమ్బతి
స్వర్నారీముఖచస్త్రమప్యవిరతం సోపి ప్రలమ్బాసురః।
యోనేనాపి హాలాగ్రతో నిజసతీపూర్ణేన్దుబిమ్బాననం
తం త్వాం శ్రీబలభద్రమూర్తిరమణం వందే రమావల్లభమ్॥
25. వేదో నాస్తి న దేవతా న పితరః కిం కర్మణేత్యన్తరం
స్థిత్యా యో యమయ న్నమూన్ సురరిపూపాషణ్డినో మోహయన్।
ఆత్మా దేహ ఇమే స్వభావవశతో జన్మాది భావా నృజ
న్ద్యేవం య స్మ గృణాతి తం జినతనుం వందే రమావల్లభమ్॥
26. లోకాన్ మర్త్యపలాశనాదృత ఇమాన్ ప్రత్యక్ష రాత్రిఞ్చరాన్
కృత్వా స్వీయఖురావలగ్నరజసః కల్యాన్త్య కల్యాయితః।
నిశ్చేషక్షతకణ్డకాం వసుమతీం యో యాస్యతి ప్రేయసీం
తం త్వాం కల్యవతారధారిణ మహం వందే రమావల్లభమ్॥
27. యద్దేషారవధోరణీ శ్రుతిఘటావిజ్ఞానదాత్రీ నృణాం
యద్వక్త్రస్థితఫేనసంతతి రహో జ్ఞానామ్బుధే శృన్త్రికా।
యత్తేజోనిచయః పరం సుమనసా మన్తర్నిశా ప్రత్యుష
స్తం త్వాం శ్రీహయవక్త్ర మిన్దురుచిదం వందే రమావల్లభమ్॥
28. ఉష్ణాంశోర్వలయే విరాజతితరాం జ్యోతిర్మయో యః పుమాన్
స్వర్ణశ్మశ్రుగణ స్సువర్ణచికుర స్పృవర్ణరోమోత్కరః।
సర్వం హేమమయం వపు ర్ధరిధరన్ సర్వేశ్వర స్సద్గుణ
స్సంసేవ్య స్సకలై స్త మిష్టఫలదం వందే రమావల్లభమ్॥
29. యస్యాఞ్చై చ రసాతలం క్షితితలం నాభౌ చ సత్యం శిరే¹
వక్త్రే వహ్ని రనన్త మక్ష్ణి తరణిర్నేత్రే చ కర్ణే దిశః।
దస్త్రా నస్యపి లోకపాలనివహో బాహౌ హిమాంశుర్ద్వది
త్వాం వైశ్వానరపూరుషం త మనిశం వందే రమావల్లభమ్॥

30. నేత్రం యస్య చ దక్షిణం శ్రుతిమయం లోకత్రయీలోచనం
వామం చాపి విభో తవామృతమయం స్వర్లోకసజ్జీవనమ్।
కుక్షి ర్హస్త తవ ప్రభో వసుమతీకాశ్చే జగత్పేటికా
తం త్వాం దేవ విరాజ మాశ్రితనిధిం వందే రమావల్లభమ్॥
31. యస్యాస్త్రఃకరణా చ్చివ స్సమభవ న్నాభీసరోజా ద్విధి
ర్బ్రహ్మోఽస్యా ద్భుజయో ర్థరాపతితతి ర్యైశ్యశ్చ సక్తిద్వయాత్।
పద్భ్యాం శూద్రకులం యత స్సమభవన్ సర్వావతారా స్తవ
త్వాం తం దేవ విరాజ మాదిపురుషం వందే రమావల్లభమ్॥
32. సృష్ట్యాఽదావప ఏవ యః ప్రజనయన్ వీర్యశ్చ తాసు ప్రభు
స్తుష్ట్యా తాసు సమా స్సహస్ర మవసత్స్వం స్వేన సజ్జీవయన్।
తత్త్వాణ్ణమ్ పరిజీవయన్పురు విభో బ్రహ్మోద్యగమ్యాకృతి
స్తం నారాయణ ముల్లసంత మనఘం వందే రమావల్లభమ్॥
33. సంవర్తావసరే తదేతదఖిలం విశ్వం హరన్నాత్మని
స్వస్మిన్ సుప్తవతి త్రిణేత్రపితరి స్వాం యోగనిద్రా మయన్।
య శ్శిశ్యే ప్రళయాబ్ధిపోతభుజగే పర్యజ్కరత్నే పరం
తం త్వా మాత్మరతశ్చ శేషశయనం వందే రమావల్లభమ్॥
34. నిశ్వాసోఽచ్చుసితేషు తే తనురుహప్రహ్వత్మజాలాంతరాః
బ్రహ్మోణ్డాయుత కోటిరేణునిచయా మూర్చద్భ్రమిస్తోమశః।
యాతాయాత విధిం భజంతి నితరాం త్వద్గర్భరన్త్రా ద్భూహి
స్త్యాం భూమ న్నఖిలాణ్డనాయక మహం వందే రమావల్లభమ్॥
35. లక్ష్మీం సాధు పయోధసో మధనతో జాతాం తటిద్వల్లరీం
బ్రహ్మోదిష్వపి దోషదర్శనవశా త్వం వృణ్వతీం చ స్వయమ్।
సజ్జహ్లాన్ననుయాత సన్మునివృతః పత్రీశ్వరారోహణ
స్సద్వార్థోయ ఇహాగమ ద్ధరిను¹తో వందే రమావల్లభమ్॥

36. త్వం పాదాబ్జవితీర్ణచమ్పకనసే ప్రాదాస్తిశూలం విభో
త్వంహ్యగ్నౌ స్వహవిఃప్రదాయ విధయే బ్రహ్మత్వ మాత్మావధిః
ఏషోహం తవహీ నరక్షయ¹ హరే దీనం పశుం తావకం
త్వామౌదార్య నవావతారసరణిం వందే రమావల్లభమ్॥
37. భీతస్త్వత్పవతే స ఏష పవనో భీతస్తపత్యర్యమా
భీత శ్చస్త్ర ఉదేతి మృత్యురపి చ త్వత్తో భియా ధావతి
హీ సర్వేశ్వర సర్వశక్తినిలయ త్వత్తో భిభేమ్యస్మి నో
త్వాం కారుణ్యరసాబ్ధిమగ్నుమనసం వందే రమావల్లభమ్॥
38. సౌమ్యం స్వేషు భయఙ్కరం రిపుషు వా లోకేషు విష్ణో సమం
వేదాన్తిష్వపి నిర్గుణం శుభగుణం ద్వైతిష్వజం సత్కృతమ్
మీమాంసా నిపుణేషు పూరుష మహో సాజ్ఞేషు బోధం తథా
బుద్ధేషు ప్రతిభాంత మంత్రరహితం వందే రమావల్లభమ్॥
39. నాథ! త్వత్పదపఙ్కజామ్బులహరీశీతాంశుమౌళి ప్రజా
దుష్టానాం హ్రీయతే తమ స్త్వమసి హి బ్రహ్మన్ పవిత్రాకృతిః
త్వన్మాహాత్మ్య మనంత మచ్యుత హరే వాణీ య మప్రాప్య వై
చిత్తేనాపి నివర్తతే త మధిపం వందే రమావల్లభమ్॥
40. స్వాధీనేతరజీవబన్ధనధురామూర్ధాభిషిక్తాపి యా
త్వాం నిర్లేప మనజ్జనం కలయితుం మాయా బిభేతీశ్వర
సత్యం జ్ఞాన మనంత మక్షర మజం బ్రహ్మాసి నారాయణ
స్వామానన్దసముద్ర మాదిపురుషం వందే రమావల్లభమ్॥
41. ఆనన్దస్య పరాకృతిం జలనిధిం జ్ఞానస్య సత్యోదయం
మూర్తం బ్రహ్మ సవర్ణ శాన్త మవనిం సత్త్వస్య తేజోగృహమ్
భవ్యానాం మకరం² పవిత్రవిభవం షాడ్గుణ్యరూపాన్తరం
సత్త్వాదర్భతలానుబిమ్బిత మహం వందే రమావల్లభమ్॥

1 - నారాయణ

2 - నిధి

42. త్వం సచ్చిత్తధనం హర న్నుపనిషత్కాంతాస్తనాస్తస్థలే
గూఢో దృష్టిపథం వ్యతీత్య భగవన్ రారాజ్యసే నిశ్చలః।
మాయేశాః చ సంస్మృతేన భవతా సద్యోహ్రియన్తే నృణాం
దారాపత్యగృహోర్థధాన్యపశవో వన్దే రమావల్లభమ్॥
43. లక్ష్మో మగ్గలరూపయా త్వ మమలశ్రీవత్సరత్నాదిభిః
కౌశేయేన చ భూషితస్సుఖతరం రంరమ్యసే యోగినామ్।
యోగోద్వాటితహృత్పయోరుహతలే తన్నిస్సృతం చామృతం¹
లోకోఽయం పిబతి స్ఫుటం త మనఘం వన్దే రమావల్లభమ్॥
44. త్వం నాథ శ్రుతిశేఖరే స్ఫుటతమం నీలోత్పలం చాద్భుతం
కృష్ణో హంసవరో విభాసి భగవన్ సన్మానసాభ్యన్తరే।
గోపస్త్రీ చరణామ్బుజాత నికరే భాసి స్మ సద్భమ్బర
స్తం త్వాం సర్వసమం పురాణపురుషం వన్దే రమావల్లభమ్॥
45. త్వం తేజోఽసి విలోచనేషు ధరణౌ గన్త శ్శుభః కే రస
శృబ్జః ఖే తనుధారిషు ప్రియసుహృ చ్ఛైతన్య మాత్మస్వపి।
ధర్మో ధర్మిషు సన్ బలం చ బలిషు జ్ఞానంతథా జ్ఞానిషు
ప్రాజ్యం పౌరుష మీశ నృష్వహమిమం వన్దే రమావల్లభమ్॥
46. శబ్దస్త్వం శివశబ్దయోని రసి వా శబ్దస్య వాచ్యో విభో
శబ్దస్యావిషయశ్చ శబ్దరమణ శృబ్జాన్తరాత్మాసి చ।
శబ్దాధార ఉతాసి శబ్దనిలయ శృబ్జస్య సంవర్థకః
శబ్దబ్రహ్మతనుం త మాత్మరమణం వన్దే రమావల్లభమ్॥
47. తిష్ఠన్నాత్మని చాన్తరో యమయసి హ్యత్మాన మాత్మా తను
ర్నాత్మా వేద భవన్త మాన్తరమణిం నాథ త్వమాత్మాసి.చ।
త్వయ్యాత్మా వసతి త్వ మాత్మరమణో స్యాత్మా త్వదంశో హరే
త్వా మాత్మాధిప మాత్మవశ్యగుణగం వన్దే రమావల్లభమ్॥

48. త్వం సర్వం త్వయి సర్వమస్తి భగవన్ త్వత్తత్స సర్వం త్వయా
సర్వం చ హియతే తదైవ హి వపు స్సర్వశ్చ సర్వేశ్వరః
సర్వం త్వాం విశతి ప్రదత్త ఇవ తే సర్వం బలిః త్వా మహం
సర్వస్మాత్సరమశ్చ సర్వభవికం¹ వందే రమావల్లభమ్॥
49. త్వం బ్రహ్మ న శివో న విష్ణురపి నో సూర్యో న చంద్రో న వా
నేంద్రో నాపి పుమాన్ ప్రధానమపి నో నో ఖం న వా గన్ధవాత్
నాగ్నిర్నామ్ను న మేదినీ చ న చ స న్నాసన్న గన్ధాదయ
స్త్వాం నిశ్శేష నిషేధశేష మఖిలం వందే రమావల్లభమ్॥
50. వేదోర్వీధరకూటఫేలనహరిం ధ్యానప్రవాహామ్బుధిం
త్రైలోక్యద్రుమమూల మాశ్రితపయఃసాధోధిజాతద్రుమమ్
శక్తిస్తోమమహానిధిం గుణనిధిం తేజోనిధిం శ్రీనిధిం
త్వాం దేవం నలివాక్ష సత్పుణనిధిం వందే రమావల్లభమ్॥
51. జ్ఞానాబ్జ్యన్మధనోదయాశ్చేతబుధశ్రీదానచింతామణిం
లక్ష్మీకాలయజిష్ణుసన్మణి మధార్తస్తోమరక్షామణిమ్
దేవానాశ్చ శిరోమణిం శ్రుతిసతీసీమన్త భాస్వన్మణిం
లక్ష్మీనేత్రపయోరుహోర్దినమణిం వందే రమావల్లభమ్॥
52. త్వ ద్దాసామ్బుసముద్రసారస మహో చంద్రత్వ మాపద్యతే
త్వత్తేజో ఘనితం సురారివిజయే సూర్యత్వ మాపద్యతే
త్వత్పాదాబ్జమరన్త మిన్దుముఖ హా గంగాత్వ మాపద్యతే
త్వాం శ్రుత్యాన్యహిమాంశుచిత్రక²పదం వందే రమావల్లభమ్॥
53. త్వత్కీర్తిర్నభసా హరే తిలకితా తామిప్రతః కైశ్చిత్
జ్యోత్స్నాభిశ్చ దుకూలితా రవిరుచా హా కుంజుమాలేపితా
క్షీరోదేన తటాకితా సుభగయా సీమన్తితా గజ్గయా
పూష్ణా కన్దుకితాఽబ్జితాఽమృతరుచా వందే రమావల్లభమ్॥

1 - శుభుడైన

2 - తిలకము

54. త్వత్కీర్త్యమ్బుధిమగ్ననైజనిలయో నిర్విణ్ణచేతా హరో
భ్రాన్తః పర్యటతి ప్రమృష్టవసనో భూతై ర్నిశాయాం సమమ్।
సాశక్కుం కిల విశ్వసృణ్ణిజసతీం వక్త్రే దధ ద్వా దిశః
పశ్యన్నజ్ఞ చతుర్ముఖ స్సమభవ ద్వన్తే రమావల్లభమ్॥
55. త్వత్కీర్త్యా సీతితే జగత్యహిరిపు¹ స్స్వం పత్ర² మన్వేషితుం
త్వామారాధ్య సహస్రనేత్రకమలాన్యాప్తోప్యశక్నోన్న హి।
చన్ద్రోయం ముదితోపి శైత్యవశత స్సజ్జస్యతే రాహుణా
త్వాం పుణ్యశ్రవసం మనోజ్ఞవయసం వన్తే రమావల్లభమ్॥
56. త్వత్కీర్త్యా ఖలు సంస్తృతాంస్తవ జనాన్ నాథ త్వదీయే పదే
సన్దిహ్యపి హరాదయః కమలయా శ్రీవత్సవత్సేన వా।
శోషణాపి ఋతే స్థితాన్ భగవతో దాసాన్వి నిశ్చిన్వతి
త్వాం తత్తాదృశకీర్తిపూర్తిసుభగం వన్తే రమావల్లభమ్॥
57. భాసా తాణ్డవితా మయూరపరిష న్మన్దాకినీ నన్దితా
శీతాంశుశ్చ కలంకిత స్తవ యశోలక్ష్మీముఖం చిత్రితమ్।
లక్ష్మీశ్రోత్రయుగం వతం సిత మహో భూలోచనశ్చాశ్లేతం
త్వాం తాదృజ్జవకన్ద³సున్దరతనుం వన్తే రమావల్లభమ్॥
58. త్వత్కాన్తి ర్భగవం స్త్రీలోకకమలే రోలమ్బశాబాయతే
స్వారాడ్డేనుముఖామ్బుజాన్తరతలే హా శాద్వలాజ్కూరతి।
వేదోర్వీధరరాజ కూటనిచయే సుత్రామరత్నాయతే⁴
త్వాం తాదృజ్జవనీలపజ్కుజనిభం వన్తే రమావల్లభమ్॥
59. త్వద్దేహద్యుతిసశ్చయాత్మసరసి ద్యౌ ర్నాథ శైవాలతి
శ్వేతాంశోరపి మణ్డలం భ్రమరగశ్వేతామ్బుజాతాయతే।
త్వత్కీర్త్యమ్బుజలోచనాకుచయుగం హా చక్రవాకాయతే
శజ్ఞస్తే ఖలు రాజహంసతితమాం వన్తే రమావల్లభమ్॥

1 - వృత్తారియైన ఇంద్రుడు

2 - గుఱ్ఱము

3 - మేఘము

4 - ఇంద్రనీలము

60. త్వత్కాన్త్యా భ్రమరో నభో మధుస్పృషత్పాగశ్చ తారాగణో
హంస¹ శ్శీతలదీధితి స్తవ యశోలక్ష్మీముఖం చస్త్రభమ్।
సాక్షాత్సేయ మహో రమా విలసతి స్వేనైవ రూపేణ చ
త్వాం తత్తాదృశ నప్రతర్క్యసుషమం వందే రమావల్లభమ్॥
61. త్వత్కాన్తిః పరిదృశ్యతే శ్రుతిసతీమూర్ధ్ని ప్రభో కైశికం
చన్త్రాన్తరృగచిహ్నా మిన్దుసహజావక్త్రామ్బుజే బమ్భరః।
నీలా²జ్జే మృగనాభి రీశ్వరగణే హాలాహలో న్దన్తమ
స్త్రైలోక్యే శ్రవణే తమాల మవనే ర్వందే రమావల్లభమ్॥
62. మార్తణ్డద్విదశప్రభాపరిగతం కూటం దధానోపరం
గర్భే సర్వధరాం ధరన్నపి మనాజ్నోవా చలన్ విస్మితః।
త్వం భూమన్ కిము మేరు రజ్జన ఉత క్షోణీధరోత్యద్భుతః
కిం వా తద్వయమస్యనన్తవిభవం వందే రమావల్లభమ్॥
63. త్వం వేదావనిభృత్కిరీటశిఖరం జ్యోతిర్మయం కిం దధత్
కిం వాభ్రం శిఖరాయితోడునివహప్రోద్భూషితం మూర్తిమత్।
త్వచ్ఛక్రక్షతరాక్షసోత్థ సుమహాత్తేజోవివర్తం దధత్
కిం కూటం హరిమాశ్రితావనమహం వందే రమావల్లభమ్॥
64. యద్రత్నాకరసంస్థితే స్ఫు జలధీ రత్నాకరాఖ్యాం యయౌ
యత్తేజోనిధిసంస్థితే ర్దినమణి స్తేజోనిధిత్వప్రధామ్।
యత్సర్వోన్నతసంస్థితే స్ఫురధర స్సర్వోన్నత శ్చాభవత్
త్వాం తత్తాదృశరత్నకూటసుభగం వందే రమావల్లభమ్॥
65. ఇన్దుం త్వద్వదనేన్దుతస్స చ విధి ర్భిన్నం విధాతుం విభో!
తస్యాజ్కే మృగ మక్షిప త్తదపి చ త్వద్వక్త్రత శ్చిత్రితాత్³।
తన్నిర్భేద మవేక్ష్య రోషకలుషః ప్రోద్యత్క్షయం హౌ కరోత్
తత్తాదృజ్జీరవద్యచన్త్రవదనం వందే రమావల్లభమ్॥

1 - సూర్యుడు

2 - నీలాదేవి

3 - బొట్టుగల

66. పద్మే శీతలభానుభాముకులితే చన్ద్రే క్షయాపీడితే
నాథ త్వన్ముఖ మస్మదీయ మిద మాభాతి ధ్రువం త్వం యథా
ఏత త్వన్ముఖ మిన్దుబిమ్బ మహాఘాతస్యామ్బుపూరే పరం
శీతాంశుః ప్రతిబిమ్బమేవ త మముం వన్దే రమావల్లభమ్॥
67. త్వత్తో నాథ పయోధస స్సముదితః కిన్తే ముఖం చన్ద్రమా
నో నో నో యదనేన సా ఖలు నిశా నిర్మూల మున్మూల్యతే
దృష్ట్వా చాము మర మృజన్తి పురుషాస్తాం మోక్షలక్ష్మీరతిం
త్వాం శ్రీశాద్భుత చన్ద్రవక్త్రకమలం వన్దే రమావల్లభమ్॥
68. నాథ త్వం వదనాత్మకామృతసరశ్శోభాపయస్సమ్భవం
బిభ్రాణః స్ఫుటపుణ్డరీకయుగళం నేత్రద్వయచ్ఛద్మనా
శ్రుత్యుద్బోధితపుణ్డరీకనయనప్రఖ్యాతి రాలక్ష్యసే
తం త్వాం సాత్త్వత పుణ్డరీక మిహిరం వన్దే రమావల్లభమ్॥
69. నాథ త్వన్నయనశ్రియాఽపహసితం రోలమ్బుశాబాయశో
బిభ్ర త్సామృత మమ్బుజన్మ సరసీనీరాన్తరే మజ్జతి
భూనీలోత్పలచాపగుమ్భిత మనోజాతామ్బుజేష్వమ్బుకం
త్వాం దేవం మదనాయుతాకృతిధరం వన్దే రమావల్లభమ్॥
70. నాథ త్వన్నయనేస్తి జహర్పతనయా శోణోపగూఢాన్తరా
క్రీడార్థం కిల తత్ర భాతి స భవాన్ కృష్ణ స్పృశూక్షుశ్శ్రియా
సత్త్వాదర్శ మయే తవాత్ర వపుషి త్వం దృశ్యసే చాన్తరః
సర్వజ్ఞః పరిపూర్ణశక్తి రముకం వన్దే రమావల్లభమ్॥
71. నైవాస్తి మనసా నసా¹ సుమనసా తే తర్కితం సన్నిభం
సా స్వేనైవ సమేతి తు ప్రవచనం హ్యన్మత్తవక్త్రాశ్రయమ్
సార్యోత్తమ్యఫలన్తుతేఽవయవతావ్యాఖ్యాత పూర్వం విభో
త్వాం భవ్యం పురుషోత్తమం శుభనసం వన్దే రమావల్లభమ్॥

72. వక్త్రాన్మదనో పరోఽయముదయ త్యుద్యద్వితీయో భియా
భూతేశో¹ఽపలపంస్తనుం చ నళితే నాసామిషాదుద్యహన్,
ఆహోస్వి త్తదదోధనుర్యుగ సమాలోకాద్విమోహం గతాన్
రక్షాస్మాన్మదనా త్ప్రపాజలనిధే వన్దే రమావల్లభమ్॥
73. శ్మశ్రుస్తోమమిషాత్పదాస్యకమలం సంసేవతేఽభివ్రజో
ద²త్కిజ్జల్కఘనం సితస్మితమధుక్షీరప్రవాహోద్యమమ్,
బిమ్బోష్టద్యయరక్తిమోదయధరాధారారుణాంశ్వావృతం
తం త్యాముత్స్మితవక్త్రసార సమహం వన్దే రమావల్లభమ్॥
74. నాథ! త్వద్రదకున్దభానుపరిషన్మన్దాకినీవర్ధితా
తారాతారపటీరహీరమదిరాస్మేరప్రభాచన్ద్రికా,
జేతుః శ్రీస్మయమానచన్ద్రవదనస్యాభాతి కజ్జత్విషః
కీర్తిః కార్తికకన్ద³మూర్తిరివ తం వన్దే రమావల్లభమ్॥
75. నాథ! త్వన్ముఖచన్ద్ర ఏవ భువనే చన్ద్రాభిధానోచితో
దృష్టశ్చన్దయతి స్వయం యదఖిలం సన్న్యాసి⁴చక్రం సదా,
వాగ్రూపాశ్చ తథా సుధాం కిరతి వా సేవచ్ఛకోరాననాం⁵
తామిన్ద్రం క్షపయత్యపి త్రిజగతో వన్దే రమావల్లభమ్॥
76. యద్గణ్డస్థల బిమ్బితాత్మవదనే లక్ష్మీ ర్దధౌ చిత్రకం
యద్గణ్డస్థల బిమ్బితా నిజగదు ర్బ్రహ్మహ మస్మీతి గామ్⁶,
యద్గణ్డద్యయ మాస్య మణ్డీత మగా చ్చీతాంశుబిమ్బప్రధాం
తం త్వం దర్పణగణ్డమణ్డల మహం వన్దే రమావల్లభమ్॥
77. ఆద్యత్వం తవ సాధ్వబోధి భగవన్ శ్రుత్యానయైవ ధ్రువం
పారే స్యాః పరమోత్తమం విలసతి జ్యోతిర్మయం బ్రహ్మ తత్,
ఏతత్పారగతా తవైవ హి దృశి ర్మగ్నా ధియోస్యాం నృణాం
తత్తాదృక్ప్రృతి సజ్జతం శివతమం వన్దే రమావల్లభమ్॥

1 - శివుని నుండి

2 - దంతములు

3 - కార్తీకమేఘమువలె

4 - జ్ఞాని సంఘమును

5 - సేవకులైన చకోరాలను బ్రతికించునది

6 - వాక్కును

78. లక్ష్మీహస్తసుఖగ్రహాయ కిమిదం పుష్పం సవృంతం ముఖం
వేదోర్వీరుహశేఖరోదిత మహో కింవామ్బుపుష్పం విభో
జ్ఞానాహిస్తృతభక్తిశైలమధితస్వస్వాంతపాథోధిజం
తత్తాదృజ్ముఖమణ్డలం గుణమణిం వందే రమావల్లభమ్॥
79. కోఽయం నాథ తవాద్భుతో ముఖమయ శ్రీతాంశుబిమ్బోఽక్షయో
నిర్లక్ష్మో నిరుపద్రవోఽజలమయో నిష్పాక్షికశ్రీరసి
సచ్చుత్పన్నవిరాజదమ్బుజసఖప్రాజ్యప్రభాభూషిత
శ్చాసా¹దర్శసరోజ చమ్పక నిభో వందే రమావల్లభమ్॥
80. హిణ్డత్కుణ్డల ఘృష్టిమణ్డల కనద్గణ్డద్వయీమణ్డలం
స్మారేన్దీవరచాపదణ్డవిలసద్రూగుమ్భితాబ్జామ్బకమ్
రమ్యాఖణ్డలరత్నదణ్డసునసం సద్భిమ్బబిమ్బాధరం
బిభ్రాణం ముఖచన్ద్ర ముత్స్మిత మహం వందే రమావల్లభమ్॥
81. ధత్యే నాథ ముధా దరం దరిధరన్ కణ్డం గభీరారవం
వార్తుల్యేఽతులితం తథాపి చ వళిత్రేతాధరత్వేవరమ్
కిం వానేన జితం ప్రయాతమరణః స్వం హి స్వరం కింకరో
దత్వా తేఽభయమాదరాద్విధృతవాన్ వందే రమావల్లభమ్॥
82. నాథ! త్వద్భుజదణ్డమణ్డీతధరా మాలోక్య లోకా అమీ
భూమిం సాధు బిభర్తి దిగ్విరదనః కాకోదరేడిత్యపి
మోహేనాఙ్గ గిరం గిరన్తి పృథివీ త్వద్బాహ్వానన్యాశ్రయా
భూభృచ్చాపి హరే త్వమేవ తమముం వందే రమావల్లభమ్॥
83. పీనాత్యున్నమదంసషణ్డ నళినీబాహోచతుష్కన్తవ
హ్యాన్యోన్యేన సమం పరేణ న సమం సత్యం సమం² భాసతే
తత్పుష్పత్కరసారసాని చ గుణాన్స్తాసామ్బుజన్తే భవే
త్కార్యం వై సమవాయికారణగుణం వందే రమావల్లభమ్॥

1 - అవ్యయము, ఆస

2 - లక్ష్మీసహితం

84. త్వద్దస్తామ్బుజరాజహంస మమలం మూర్చద్వనిప్రావిత
బ్రహ్మాణ్డాయుతచారిరాక్షసవధూగర్భాటపీఠేలనమ్।
సన్నేత్రోత్పలచన్ద్రికాయితరుచం శ్రీ పాశ్చజన్యం భజే
త్వాం విష్ణో! ధృతశఙ్ఖచక్రకమలం వందే రమావల్లభమ్॥
85. త్వద్దస్తామ్బుజభూషణం సుమహసా స్వాసక్తసన్తోషణం
శత్రుస్తోమవిభీషణం తవ విభో! వక్త్రామ్బుజోన్మేషణమ్।
భక్తాఘోతకరశోషణం బత భజేఽదః కణ్ఠకాన్వేషణం
చక్రం మంజులభాషణం సుధిషణం వందే రమావల్లభమ్॥
86. వేగధ్వానవిభీతరాక్షసఘటావక్షోదృషత్తోదన
ప్రోత్థక్షోదవివేష్టనాప్తసితతాతుచ్చీకృతేన్ద్రం గదామ్।
అమౌజన్మవినిర్ణయాన్జితకరప్రాశ్చద్యశోమూర్తికాం
వందే తే కరకశ్చభూషణమహం వందే రమావల్లభమ్॥
87. హస్తాబ్జం తవ రత్నకజ్జగణగణక్వాణచ్చలాద్భాషతే
భీతాఘాభయదానధుర్యభిరుదం మాం సేవతాం సాధ్వితీ।
యాదృక్త్వం తవ తాదృశీ తనురహో నామాపి తే తాదృశం
త్వద్భక్తోపి చ తాదృగుజ్జ్వలదయం వందే రమావల్లభమ్॥
88. శ్రీవత్సాలయరత్నదీపరుచినా పద్మానుజేనా¹శ్చేతం
నేత్రామౌజకటాక్షజాలరుచిభిః పద్మాగృహై రర్చితమ్।
వక్షఃపజ్జుజబమ్బురాయితరుచా పద్మాసపత్న్యా²యుతం
పద్మారామ మురో వహంత మతులం వందే రమావల్లభమ్॥
89. నాభి స్తే హ్రదరాజ ఏవ యదభూ దస్మా ద్భృహత్పజ్జుజం
యచ్చాత్రాస్తి రమా ధరాదిసుదతీదృష్టుత్పలౌఘో హరే।
ఏతత్పజ్జుజనిర్గతాళి సరణి ర్భాభాతి రోమావళి
వ్యాజా త్త్వాం మృగరాజమధ్యమ మహం వందే రమావల్లభమ్॥

1 - కౌస్తుభముతో

2 - నీలాదేవత

- 1 - వీరు**

96. దేవేన్ద్రాది కిరీటకోటిగమణిప్రోద్ధీప్ర భాసక్తిత
స్తత్తాదృజ్జుదులం పదం తవ భవే త్కిదృజ్జున శ్చజ్జతే
యద్వా ప్రోల్లసితం భవేద్యత ఇదం చశ్చన్నభోష్ణప్రభా¹
సంసక్తుద్దలితం సరోజసదృశం వందే రమావల్లభమ్॥
97. రేఖాత్మాపి కరోతి యస్య కులిశం భక్తాఘభూభృచ్చిదాం
కేతు స్త్వం పురుషోత్తమం స్ఫుటయతి శ్రీచిత్తచోరాఙ్ముఖః॥
గర్జద్దుష్టఘటావశీకృతిచణః పజ్కేరుహం శ్రీగృహం
స్తత్తాదృక్పదపజ్కజం భజ ఇదం వందే రమావల్లభమ్॥
98. చిత్రం త్వత్పదపజ్కజా జ్వల మభూద్ద్వత్వా శివ స్త చ్చివ
స్త్వత్పాదామ్బుజ మాశ్రితో నఖమయ శ్చన్ద్రో నిశాం హన్తి నః॥
త్వత్పాదామ్బుజ మమ్బుజన్మసుహృద శ్చిత్రం పర మ్భాసతే
త్వాం తాదృక్పరమాద్భుతామ్బుజపదం వందే రమావల్లభమ్॥
99. భాసిత్వం నవరత్నరత్నలలితే జామ్బూనదే మాకరే
రమ్యేస్మిన్ పురుతోరణేఽరుణరుచా బిమ్బే యథా భానవే॥
వైలక్షణ్యకృతే దధాసి కిము వా కృష్ణాం తనూం త్వం విభో
భక్తేచ్ఛావశతోధనా వద పరం వందే రమావల్లభమ్॥
100. నాథ త్వద్భూమా మాగతం తవ పదం సాష్టాంగమప్యనతం
రక్షేత్యుద్గదితం మయాత్మభరణం న్యస్తం త్వయి శ్రీపతౌ॥
ఏతాదృక్పరణాగతోయ మథనా నోపేక్షణీయస్త్వయా
సర్వజ్ఞ స్త్వమసి ప్రభోఽర మవ మాం వందే రమావల్లభమ్॥
101. సర్వజ్ఞం పురుషోత్తమం పరపతిం నారాయణం శ్రీపతిం
త్వాముద్దిశ్య విభో కియత్ప్రలపితం తాతేఽభయా త్త్వయ్యజ॥
వాత్సల్యా దభయప్రదాన సమయా² దీనం సుతం రక్ష మాం
త్వాం హే నాథ పరాత్పరం సుఖకరం వందే రమావల్లభమ్॥

1 - సూర్యుడు

2 - శపథము

- . 102. రమావల్లభోయం క్షమావల్లభస్స
 న్నమావల్లభాఞ్చజ్ఞటాసేచనాఙ్ఘ్రిః।
 వసన్నత్ర సౌవర్ణపుర్యామముం మాం
 ప్రపన్నం సదా రక్షతాద్రామసూరిమ్॥

ఇతి బెల్లంకొండోపనామక రామకవికృత

శ్రీరమావల్లభరాయ శతకమ్

శ్రీ హయగ్రీవార్పణమస్తు

శ్రీః

శ్రీ చిదానంద సరస్వత్యష్టకమ్

శ్రీ బెల్లంకొండ రామరాయకవి - రచనాకాలము 1907

- శ్లో॥ ఆలోక్యలోకస్థ నియోగిలోక
ముద్యోగ ముద్యోగ ఘనాభిమానాత్
సద్యోగ సద్యోగ వశాయ జాతం
వందే చిదానంద సరస్వతీంద్రమ్॥ 1
- శ్లో॥ శ్రీ దక్షిణామూర్తి మమౌనముద్రం
శ్రీ శంకరాచార్య మకర్మలోకమ్
శ్రీ వ్యాస మప్రోక్త విభిన్నమార్గం
వందే చిదానంద సరస్వతీంద్రమ్॥ 2
- శ్లో॥ దర్పాన్ద దుర్వైదిక మర్త్యభోజ
ధ్వం సోదిత శ్రీలలనాలలామమ్
సన్త్యక్తభీకృత్పణి సజ్జమం తం
వందే చిదానంద సరస్వతీంద్రమ్॥ 3
- శ్లో॥ శ్రీ నన్దిరాజాన్వయ సిన్ధుజాతం
శ్రీ నన్దివాహేన్దు మనర్థవామమ్
సమేక్షణోత్ఫుల్ల సరోరుహాంతం
వందే చిదానంద సరస్వతీంద్రమ్॥ 4
- శ్లో॥ స్త్రీ పారవశ్యాంక మపోహ్య లక్ష్మీ
నారాయణం జాత ముమా సహాయమ్
సద్ధంసయానం చతురాననం తం
వందే చిదానంద సరస్వతీంద్రమ్॥ 5

శ్లో॥ వాణీ సమాశ్లిష్టగళం విరిశ్చిం
రమ్యైక వక్త్రమ్ పరిపూర్ణసత్త్వమ్
అజ్ఞాతిగమ్ బ్రాహ్మణబన్ధుకాలం
వందే చిదానన్ద సరస్వతీన్ద్రమ్॥

6

శ్లో॥ దుర్వృత్తి మద్వైదిక వాదతూల
ఝంఝానిలద్యుక్తి పరిష్కృతాస్యమ్
ధర్మ ప్రబన్ధ గ్రథనైక ధుర్యం
వందే చిదానన్ద సరస్వతీన్ద్రమ్॥

7

శ్లో॥ దుర్మార్గ సంరుద్ధ నియోగధర్మ
గోనాయకోద్ధరణ బద్ధదీక్షమ్
అవాప్త మాయుష్య మయాతదైవం
వందే చిదానన్ద సరస్వతీన్ద్రమ్॥

8

శ్లో॥ శ్రీమచ్ఛిదానన్ద సరస్వత్యష్టక మిదమ్ ముదమ్
బెల్లంకొండాన్వయోద్భూత రామ కర్తృక మావహేత్॥

ఇదమష్టకమ్ ప్లవంగాశ్వయుజ శుద్ధతృతీయాయామ్ ప్రాతఃకాలే విఖితమ్
అష్టకేఽస్మిన్ని స్థవజ్రోపజాతి వృత్తాని సన్తి
శ్రీః

అచ్యుతాష్టకమ్

శ్లో॥ అచ్యుతం కేశవం రామ నారాయణం
కృష్ణ దామోదరం వాసుదేవం హరిమ్ ।
శ్రీధరం మాధవం గోపికావల్లభం
జానకీ నాయకం రామచంద్రం భజే ॥

౧

శ్లో॥ అచ్యుతం కేశవం సత్యభా మాధవం
మాధవం శ్రీధరం రాధికారాధితమ్ ।
ఇందిరా మందిరం చేతసా సుందరం
దేవకీ నందనం నందజం సందధే ॥

౨

శ్లో॥ విష్ణవే జిష్ణవే శంఖినే చక్రిణే
రుక్మిణీ రాగిణే జానకీ జానయే ।
వల్లవీ వల్లభా యార్చితా యాతృనే
కంసవిధ్వంసినే వంశినే తే నమః ॥

౩

శ్లో॥ కృష్ణ గోవింద హే రామ నారాయణ
శ్రీపతే వాసుదేవాజిత శ్రీనిధే ।
అచ్యుతానంత హేమాధవా ధోక్షజ
ద్వారకానాయక ద్రౌపదీరక్షక ॥

౪

శ్లో॥ రాక్షస క్షోభిత స్సేతయా శోభితో
దండకారణ్య భూ పుణ్యతా కారణమ్ ।
లక్ష్మణేనాన్వితో వానరై స్సేవితో
ఽగస్త్య సంపూజితో రాఘవః పాతు మామ్ ॥

౫

శ్లో॥ ధేనుకారిష్టకా నిష్టకృత్ ద్వేషిణాం
 కేశిహా కంసహృద్వంశికా వాదకః ।
 పూతనా కోపక స్సూరజా ఫేలనో
 బాలగోపాలకః పాతు మాం సర్వదా ॥

౬

శ్లో॥ విద్యుదుద్యోతవత్ ప్రస్ఫురద్వాససం
 ప్రావృడం బోధవత్ ప్రొల్లసద్విగ్రహం ।
 సవ్యయా మాలయా శోభితోరస్థులం
 లోహితాంఘ్రిద్వయం వారిజాక్షం భజే ॥

౭

శ్లో॥ కుంచితైః కుంతలైర్భాజమానాననం
 రమ్యమౌళిం లసత్కుండలం గండయోః ।
 హారకేయూరకం కంకణప్రోజ్జ్వలం
 కింకిణీమంజులం శ్యామలం తం భజే ॥

౮

శ్లో॥ అచ్యుతస్యాష్టకం యః పఠే దిష్టదం
 ప్రేమతః ప్రత్యహం పూరుషః సస్పృహమ్ ।
 వృత్తతః సుందరం వేద్య విశ్వం భరం
 తస్య వశ్యో హరి ర్జాయతే సత్వరమ్ ॥

౯

ఇతి శ్రీ శంకరాచార్య విరచితం
 అచ్యుతాష్టకం సంపూర్ణమ్ ।

33

త్వరలో ...

శ్రీ బెల్లంకొండ రామరాయకవి విరచితః

శారీరక చతుస్సుత్రీ విచారః

ఆంధ్రానువాదము

డా॥ సూరం శ్రీనివాసులు

ప్రిన్సిపల్,

శ్రీ గోరంట్ల వెంకన్న ఓరియంటల్ కళాశాల,

తిమ్మసముద్రము.



ప్రకాశకులు

సాధన గ్రంథ మండలి, తెనాలి

Check List

Book Number	PM201A139	Date	4/8/99
Front Cover	yes	Back Cover	yes
Blank Pages	CT; 33		
Missing Pages			
Prepared By	p.nathiyukha	Cutting By	p.nathiyukha
Scanned By	Sandhya	Pages	37